

שערורייה נוספת במערכת הביטחון: כלי-מילחמה

חיוניים עמדו להיות מושבתיים בגלל פרשה שלא-תיאמן

אחרי ש„העולם הזה“ חשף את שרשרת השחיתות במחלקת ציוד-חיל-אוויר, עוברת חקירתו השבוע לפרשה חמורה אחרת. העובדות המובאות בכתבה זו בדוקות ומוכחות. למרות שהן נראות כבלתי-מתקבלות על הדעת. הן נאספו

בעיקבות חקירה ממושכת של מבקר „העולם הזה“. לפי הוראות הצנזורה, בגלל סיבות ביטחוניות ממדרגה ראשונה, לא ניתן לפרש את החומר שבו דנה הפרשה. בגליון הבא ימשיך „העולם הזה“ בפירסום גילוייו בפרשה זו.

מתחיל החומר הסודי

קנים המיושנים, הרי שבועות אחדים לאחר המילחמה אירעה תקלה במערכת הייצור, שהיתה עמוסה בעבודתי יתר, וכל הייצור במפעל הושבת.

אחרי המילחמה, כדי להקדים רפואה למכה, טענו בעלי בית-החרושת, כי כל הצרות באו משום שלמפעל חסרה יחידת ייצור נוספת.

„יחידת ייצור נוספת היתה פותרת את כל הבעיות“, אמרו.

ואומנם, במאוחר, אושרה הבקשה לקבלת מענק והלוואה גדולה בתנאים נוחים להקמת יחידת-ייצור שנייה.

אך באותה שעה נידחו הבקשות להקמת מיפעלים חדשים, דומים. מישרד-הביטחון טען בעקשנות שאין כל דרישה נוספת לחומר, וזכין אין כל צורך בהקמת מיפעלים נוספים.

בחודש נובמבר 1974 דווח בעיתונות-חוץ ובעיי-תונות הישראלית על כוונות גבוהה בצבא הסורי. היה זה לקראת תום מועד נוכחות כוחות או"ם בקווי הפסקת-האש בגבול סוריה, ובטרם הוארך מועד נוכחות אנשי האו"ם.

דווח בעיתונות כי ישראל נקטה אמצעי-הרתעה, כדי למנוע כל הפתעה סורית אפשרית.

באותו חודש נערכה ביקורת-פתע בבית-החרושת, כדי לבדוק אם המלאי השמור עבור צה"ל נמצא בשלמותו.

המידע המדוייק שהגיע אלינו בנושא זה, ממקורות פנימיים, קובע כי גם הפעם לא נמצא צאה בשלמותה הכמות המיועדת לצה"ל, ואף נכתב עדיכך דו"ח ביקורת.

בשבועות האחרונים חלה התפתחות נוספת בפרשה. מישרד-הביטחון העניק המלצה להקמת מיפעל מאושר חדש, שיוקם באזור פיתוח ויהיה בשליטת חלק מבעלי המניות המחזיקים במניות בית-החרושת הקיים.

בעשותו כן, הזים מישרד-הביטחון, פעם נוספת, את טענת-ישנו שאין כל צורך בהקמת מיפעלים נוספים. טענה זו נשארה ליימת רק כלפי יזמים פרטיים שיוכלו לשכור את המונות פוד באספקת החומר לצה"ל, ולמיתקנים האזרחיים הנזקקים לו.

לשם-כך היה עליהם להצטייד בהמלצת מישרד-הביטחון, כי אכן יש צורך חיוני בהקמת מיפעלים נוספים בתחום זה.

מיתקנים חיוניים

ונשאר בלי

גלאי חיוני

מישרד-הביטחון סירב, במשך כל השנים, בעקשנות מוזרה, לספק המלצה למיפעל מאושר לכל יזם שהתכוון לשכור את המונות של בית-החרושת הקיים, וכך לשחרר את צה"ל יאת המיתקנים האזרחיים מתלות מוחלטת בשירותי בית-החרושת אחר.

זהו נושא המצריך בדיקה קפדנית: איך ייתכן שפקידי מישרד-הביטחון סיכלו כל ניסיון להקמת מיפעלים נוספים, שיצרו את אותו חומר חיוני, מבלי שהבטיחו כי

ואת זאב יפח

המיפעל המונופוליסטי יוכל לספק את כל הדרישות של צה"ל ושל השירותים האזרחיים שנוקפו לתוצרתו בפרשה זו נחשף מחדד הרהי-אסון, שרק כדרך גם לא גרם לתקלות שהיו עולדות לגי רוב לאסון גרוג פי כמה במידחמת יום-הכיפורים.

בהיותו מיפעל מונופוליסטי, הירשה לעצמו אותו מיפעל לקיים רמת שירות ירודה לצרכניו. ציוד בית-החרושת היה מיושן, הבעלים תבעו, כתנאי לחידוש, לקבל מענק והלוואה בתנאים נוחים, כדי לרכוש ציוד חדש. העניין נסחב עד לחודשים האחרונים, והבעיה לא נפתרה.

כך אירע שמיפעל יחיד זה, שסיפק ציוד כה חשוב גם לצה"ל, עבד במשך שנים עם ציוד לא-אמין, עם מערכת מסויימת אחת, אשר כל תקלה בה השביתה את עבודת המיפעל כולו.

וזה בדיוק מה שאירע למחרת מידחמת יום-הכיפורים.

לפי חוזה בין בית-החרושת לבין מישרד-הביטחון, היה על בית-החרושת להחזיק ברשותו מלאי קבוע של חומר עבור צה"ל.

כאשר פרצה המילחמה, לא נמצאה עבור צה"ל, לשימוש מייד, אותה כמות שהיתה חייבת לשמש כמלאי קבוע, ושהיתה למעשה רכוש של מערכת-הביטחון.

כתוצאה מכך אירעו כמה תקלות-שרשרת. בית-החרושת הפסיק אספקה פדירה לזקן חותני הקבועים, כודל מיתקנים אזרחיים היו ניום. אותם מיתקנים עמדו בפני שואה כנר שא זה.

עקב הדרישות-המרובות של צה"ל, בשל המילחמה המתמשכת, ומשום שמלאי-החירום לא נמצא בשלמותו, התולדל מלאי החומר שבידי צה"ל.

כתוצאה ממאמץ להדביק את הפיגור, ובשל המית-

במידחמת יום-הכיפורים הצטמק מלאי של חומר מסויים, חיוני ביותר, שברשות צה"ל, הגיע לנקודת מינימום.

איזו היתה מידחמת יום-הכיפורים מתארבת בכמה שבועות נוספים, עולז היה להיווצר מצב שבו כלי מילחמה מסויימים, חשובים ביותר, לא היו יכולים לפעול.

מצב דומה שרר במיתקנים ממשלתיים ואזרחיים חיוניים, שהיו זקוקים לאותו חומר. אספקת החומר היתה משובשת, והדבר העמיד בפכנה את המערך כולו.

השיבושים החמורים באספקת החומר לי מיתקנים נימשכו כמשך שנה תמימה גם לאחר מידחמת יום-הכיפורים. הבעיה לא ניפתרה כליל עד עצם היום הזה.

בתחילת שנות השישים התמוגו יחדיו שישה מיפ-עלים קטנים, שעסקו בייצור החומר המסויים עבור צה"ל ועבור מיפעלים אזרחיים, בשיטות מיושנות.

בעזרת הלוואות ממשלתיות נדיבות הוקם בית-החרושת אחר, גדול. אולם פסי הייצור שבו הורכבו מגרוטאות, מטלאים של ציוד מיושן ובלתי-אמין.

במשך שנים הגיעו תלונות, בכתב ובעל-פה מצה"ל למישרד-הביטחון, בדבר שיבושים באספקה הסדירה של החומר.

מישרד-הביטחון, שקנה את החומר בכפני מים של מיליוני לירות לשנה, עדימנת להבטיח מנת-החירום לצה"ל, לא נקט אצבע, והמצב הדך והתדרדר.

תלונות דומות נישמעו ממנהלי מיפעלים ומיתקנים שונים בארץ שהיו זקוקים לחומר זה כמו אוויר לנשימה. עם שלושה מהם שוחחתי, באישור דובר המישרד הממי שלתי הקשור בנושא.

טענות מנהלי המיתקנים הממשלתיים היו קשות ומרות. במשך שנים הם התלוננו על טיב השירות של בית-החרושת, שחיי אדם היו תלויים בו.

בימי מידחמת יום-הכיפורים ולאחריה, ענף דו בפני שוקת שבורה. לאיפעם הגיעו לנקודה קריטית של מחסור בחומר, שהיה חיוני עבור אותם מיתקנים.

במשך שנים נאבקה אשתו של אחד מגדולי המדענים בארץ באותו בית-החרושת, טענה שהשיבושים הקשים באסי פקת החומר עלולים לגרום לאסונות בנפש באותו מיתקן, שבראשו עמד בעלה, בטרם ניפטר.

שוקת שבורה

במילחמת

יום-הכיפורים

ברשות העולם הזה שמות של שלושה יומים (ייתכן שהיו יותר), שהיו מוכנים להקים מיפעלים דומים לאסי פקת אותו חומר חיוני. אחד מבין השלושה אף היה מוכן להסתפק בהקמת מיפעל שיעסוק בייצור בילעדי עבור צה"ל.

כדי שהמיפעלים החדשים, אותם התכוננו היזמים הפרטיים להקים, יוכלו לעמוד בתנאי-החרות עם המיפעל הקיים, הגהנה מתנאים של מיפעל מאושר ומועדף, היה עליהם לקבל אישור של מיפעל-מאושר.

מיפעל מונופוליסטי

חדש

לבעלים הקודמים

במקום לתפור את הבעיה ולמנוע בעתיד הישנות מיקרים העלולים לפגוע בצורה חמורה בצה"ל ובביטחון המדינה, הירק מישרד-הביטחון את שליטתם המונופור ליסטית של המיפעל הקיים ושל זה העתיד לקום.

האגדה הסינית העתיקה מספרת על מילחמה שהוכי רעה בגלל מסמר בודד אחד, שנשר מפרסתו של סוסי מילחמה. סיפור זה, בגילגול מודרני עלול להתמשש גם בישראל.

מדינת-ישראל השקיעה מיליארדי לירות כרכישת ציוד-מילחמה חדיש לצה"ל. ציוד זה עולז להגיע למצב שדא יאפשר לעשות בו שי מוש כגולל מחדד והזנחה באספקת חומר חיוני חרוש לאותם כלי-מילחמה, ושבלעדיו לא ניתן להפעילם.

(פרטי הפרשה — בשבוע הבא.)